

2021-06-10
S2021/04973 (delvis)**Socialdepartementet**Socialstyrelsen
106 30 Stockholm

Uppdrag att stödja ett ökat tillgängliggörande av naloxon

Regeringens beslut

Regeringen uppdrar åt Socialstyrelsen att, inom ramen för nuvarande regelverk, aktivt stödja ett ökat tillgängliggörande av naloxon. I uppdraget ingår bl.a. att bidra till att utveckla och implementera ett systematiskt arbete med att tillhandahålla naloxon för att minska antal dödsfall till följd av opioider. De iakttagelser som hittills har gjorts kring ökat tillgängliggörande av naloxon ska tas tillvara i genomförandet av uppdraget. Socialstyrelsen ska även föreslå insatser, inom ramen för nuvarande reglering, som kan genomföras för att tillgängliggöra naloxon till fler personer som har behov av läkemedlet. Socialstyrelsen ska arbeta för att tillgängliggöra naloxon ytterligare i hela landet.

Socialstyrelsen ska i genomförandet av uppdraget samråda med Läkemedelsverket, Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket, Folkhälsomyndigheten, Sveriges Kommuner och Regioner, Polismyndigheten, Kriminalvården, Statens institutionsstyrelse, brukar- och patientorganisationer samt andra berörda aktörer på området.

Socialstyrelsen ska redovisa uppdraget till Regeringskansliet (Socialdepartementet) senast den 31 mars 2022. Redovisningen ska hänvisa till det diarienummer som detta beslut har.

Socialstyrelsen får för uppdragets genomförande använda 2 000 000 kronor under 2021. Medlen ska utbetalas från utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg, anslaget 2:5 Åtgärder avseende alkohol, narkotika, doping, tobak samt spel, anslagsposten 1 Del till Kammarkollegiet. Medlen utbetalas engångsvis efter rekvisition ställd till Kammarkollegiet. Rekvisi-

tionen ska lämnas senast den 1 december 2021. Medel som inte har utnyttjats ska återbetalas till Kammarkollegiet senast den 31 mars 2022. Vid samma tidpunkt ska en ekonomisk redovisning över använda medel lämnas till Kammarkollegiet.

Bakgrund

I april 2017 gav regeringen Socialstyrelsen och Läkemedelsverket i uppdrag att utreda och föreslå lösningar för att konceptet *take-home naloxon* skyndsamt skulle kunna möjliggöras.

I januari 2018 redovisade myndigheterna uppdraget. Efter det genomförde myndigheterna under 2018 tre regeländringar för att öka tillgängligheten av naloxonläkemedel för personer i riskzonen för överdos, för närstående och för personal inom räddningstjänsten. Regeländringarna innebar följande:

- I mars 2018 blev det möjligt att lämna ut naloxonläkemedel vid förskrivningstillfället, i stället för att läkemedlet endast kan hämtas ut på apotek.
- Icke legitimerad personal i ambulans och inom räddningstjänst har sedan augusti 2018 möjlighet att ge naloxon vid opioidöverdos.
- I november 2018 fick sjuksköterskor rätt att skriva ut naloxonläkemedel. Detta hade tidigare endast läkare fått göra.

I och med förändringarna skapades förutsättningar för hälso- och sjukvården att starta s.k. naloxonprogram, där förskrivning och utlämning av naloxon till personer som riskerar att drabbas av en opioidöverdos kombineras med en utbildningsinsats till personer som riskerar att bevittna en överdos.

Socialstyrelsen uppdaterade 2019 de nationella riktlinjerna för vård och stöd vid missbruk och beroende med en ny rekommendation om att hälso- och sjukvården bör erbjuda naloxon och en utbildningsinsats till personer med opioidberoende och risk för överdos.

Socialstyrelsen har i samarbete med Folkhälsomyndigheten även tagit fram informationsmaterial om naloxon. Materialet finns i fem delar:

- ett samtalsstöd till de som förskriver och informerar om naloxon
- en informationsbroschyr att ge till brukare eller närstående efter förskrivningen
- en fickfolder att ge till brukare efter förskrivningen
- en affisch med instruktioner om hur man ger naloxon vid opioidöverdos

- en affisch med typiska tecken på opioidöverdos.

Socialstyrelsen har 2019 respektive 2020 följt upp med enkäter huruvida regionerna påbörjat arbetet med att tillgängliggöra naloxon till personer med risk för opioidöverdos. I december 2020 svarade 18 av 21 regioner att de bedriver ett systematiskt arbete för att tillgängliggöra naloxon till patienter. Därefter har det framkommit att även region Sörmland startat ett sådant arbete i mars 2021. Regioner som ännu inte startat uppger att de blivit fördröjda i arbetet på grund av pandemin, men att det finns planer att påbörja det under 2021. I regioner där man jobbar med naloxon är det vanligt att läkemedlet erbjuds på sprututbytesmottagningar och LARO-mottagningar eller inom annan beroendevård. Arbete med naloxonläkemedel kan även förekomma i andra sammanhang.

Socialstyrelsens uppföljning visar att tillgängliggörandet av naloxon till patienter har nått ut brett i landet trots att insatsen är relativt ny. Verksamheten är dock fortfarande i viss mån är trevande. Bland annat nås inte alla som skulle kunna ha behov av insatsen och vissa patienter tackar nej. Vilka grupper som utbildats i hantering av naloxon, och i vilken utsträckning det skett, skiljer sig åt mellan regionerna. Vilken personal som har fått utbildning och vilka ytterligare behov av utbildning som finns varierar.

Socialstyrelsens nationella riktlinjer riktar sig i huvudsak till beslutsfattare inom hälso- och sjukvård och socialtjänst, men används också av andra aktörer såsom statliga myndigheter. Socialstyrelsens uppföljning visar att naloxon finns tillgängligt inom Statens Institutionsstyrelse för personal på institutionerna att användas vid behov till brukare som vårdas med stöd av Lag (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall (LVM), till ungdomar som vårdas enligt lag (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU) och till de ungdomar som vårdas enligt lag (1998:603) om verkställighet av sluten ungdomsvård (LSU). Inom LVM erbjuds samtliga klienter med opioidberoende utbildning i hjärt-lungräddning och i användningen av läkemedlet. Läkemedlet förskrivs till klienten som får med sig det när hen lämnar SiS. Uppföljningen visar dock att arbetet inom Kriminalvården med att tillgängliggöra naloxon till klienter tillsammans med en utbildningsinsats inte har påbörjats och att det inte heller finns någon plan för när så ska ske.

Socialstyrelsens uppföljning visar att det systematiska arbetet med att tillhandahålla naloxon har kommit igång i landet, men att det kan utvecklas och

implementeras ytterligare inom ramen för nuvarande regelverk och rekommendationer.

På regeringens vägnar

Ardalan Shekarabi

Tilde Eriksson

Kopia till

Statsrådsberedningen, SAM
Justitiedepartementet, KRIM
Justitiedepartementet, L5
Justitiedepartementet, PO
Justitiedepartementet, Å
Finansdepartementet, BA
Finansdepartementet, SKA/S3
Folkhälsomyndigheten
Kriminalvården
Läkemedelsverket
Polismyndigheten
Statens institutionsstyrelse
Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket
Tullverket
Sveriges Kommuner och Regioner